

Mestna občina Celje
Komisija mladi za Celje

KULTURA PITJA VINA
RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICA:
EVA ZALA KOBAL

MENTORICA:
VALERIJA ZORKO, PROF.

Celje, marec 2018

Kultura pitja vina

Gimnazija Celje – Center
program: splošna gimnazija

KULTURA PITJA VINA
RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICA:

Eva Zala Kobal, 4. c

MENTORICA:

Valerija Zorko, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2018

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem anketirancem, ki so si vzeli čas, rešili anketo in mi s tem pomagali pri empiričnem delu raziskovalne naloge, ter vsem, ki so anketo posredovali med svoje znance in prijatelje ter tako omogočili reprezentativni vzorec.

Hvala tudi ravnatelju, gospodu Gregorju Deleji, za posredovanje ankete med dijake in profesorje Gimnazije Celje - Center.

Največja zahvala pa gre mentorici, profesorici Valeriji Zorko, za strokovno svetovanje in pomoč v času nastajanja raziskovalne naloge. Zahvaljujem si ji tudi za popravo slovničnih in slogovnih napak.

Predvsem pa sem za podporo hvaležna svojim staršem in širši družini, ki so me vzgajali v spoštovanju in ljubezni do trte ter vina.

Vsebina

POVZETEK.....	6
1 UVOD.....	7
1.1 HIPOTEZE.....	7
1.3 METODE RAZISKOVANJA.....	8
1.3.1 METODA ANKETE.....	8
1.3.2 ANALIZA VIROV.....	8
2. TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	9
2.1 O VINU.....	9
2.2 ZGODOVINA VINA.....	10
2.3 SIMBOLIKA VINA.....	11
2.4 VINSKA KULTURA IN POMEN VINA V SLOVENIJI.....	12
2.5 UŽIVANJE VINA - DRUŽBENI VIDIK.....	14
3 EMPIRIČNI DEL.....	16
3.1 VZOREC ANKETIRANIH.....	16
3.2 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI.....	16
3.2.1 SPOL.....	16
3.2.2 STAROST.....	17
3.3 ANALIZA ODGOVOROV.....	17
3.3.1 POGOSTOST UŽIVANJA VINA.....	17
3.3.2 NAČIN UŽIVANJA VINA.....	18
3.3.3 UŽIVANJE VINA OB RAZLIČNIH PRILOŽNOSTIH.....	19
3.3.4 DRUŽBA OB UŽIVANJU VINA.....	19
3.3.5 NAMEN PITJA VINA.....	20
3.3.6 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA IZBOR VINA.....	21
3.3.7 PREBIRANJE LITERATURE O VINU.....	21
3.3.8 PRAZNIKI/OBIČAJI/OBREDI, KI VKLJUČUJEJO VINO.....	22
3.3.9 STRINJANJE S TRDITVAMI O VINU.....	22
4 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK.....	23
4.1 RAZPRAVA.....	23
4.1.1 HIPOTEZA 1.....	23
4.1.2 HIPOTEZA 2.....	23
4.1.3 HIPOTEZA 3.....	23
4.1.4 HIPOTEZA 4.....	24
4.1.5 HIPOTEZA 5.....	24
4.1.6 HIPOTEZA 6.....	24

Kultura pitja vina

4.1.7 HIPOTEZA 7	24
4. 1. 8 HIPOTEZA 8	24
4.1.9 HIPOTEZA 9.....	25
4.2 ZAKLJUČEK	26
5 VIRI	28
5.1 SPLETNI VIRI	28
5.2 KNJIŽNI VIRI	28
6 PRILOGA.....	29

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol.....	16
Graf 2: Starost.....	17
Graf 3: Pogostost uživanja vina.....	17
Graf 4: Način uživanja vina.....	18
Graf 5: Priložnost ob uživanju vina.....	19
Graf 6: Družba ob uživanju vina.....	19
Graf 7: Namen pitja vina.....	20
Graf 8: Dejavniki, ki vplivajo na izbor vina.....	21
Graf 9 : Prebiranje literature.....	21
Graf 10: Strinjanje s trditvami o vinu.....	22

POVZETEK

Vino je močno zakoreninjeno v naši kulturi oz. družbi, saj ima izrazito vlogo in pomen v različnih obdobjih ter kulturnih okoljih, tudi v slovenskem prostoru. Vino ne predstavlja zgolj pijače, sredstva za opijanje, ampak je njegovo uživanje bolj povezano s tradicionalnimi običaji, počastitvijo pomembnih prelomnic itd. S poznavanjem vina, z njegovo primerno uvrstitvijo v vsakdanje življenje in znanjem o vinu se spreminjajo tudi vzorci uživanja vina. Kultura pitja vina je močno povezana s praznovanjem, z različnimi obredi, družbeno skupino, ki ji posameznik pripada. Uživanje vina je družbeno sprejemljivejše kot uživanje drugih psihoaktivnih substanc, odvisno pa je tudi od posameznikove starosti.

Ključne besede: vino, kultura, zgodovina vina, simboli

1 UVOD

V svoji raziskovalni nalogi bom proučevala kulturo pitja vina. Definirala bom vino in njegov materialni ter simbolni vidik. Predstavila bom kulturni pomen vina v naši družbi, njegovo pojavljanje v zgodovini pri obredih in običajih ter vpliv na kulturo pitja vina danes.

Pri proučevanju navedene tematike sem se osredotočila na vprašanje, kaj vpliva na dvig kulture pitja vina in kako prisotnost vina v kulturi, obredih, običajih ter kulturni dediščini vpliva na pивske navade v vsakdanjem življenju in na odnos do vina.

Moj cilj je ugotoviti, ali prisotnost vina v kulturi vpliva na navade in vzorce pitja vina v različnih starostnih skupinah. Prav tako sem želela preveriti, ali je kultura pitja vina med populacijo, mlajšo od 30 let, na primerni ravni.

1.1. HIPOTEZE

Hipoteza 1: Večina uživa vino nekajkrat mesečno.

Hipoteza 2: Na izbiro vina predvsem vplivajo okus, stopnja sladkorja in barva.

Hipoteza 3: Vino se največkrat uživa ob svečanih priložnostih.

Hipoteza 4: Praznik, ki se najpogosteje povezuje z uživanjem vina, je martinovo.

Hipoteza 5: V naši kulturi je vino pogosto prisotno.

Hipoteza 6: Zaradi kulturnih okoliščin je uživanje vina družbeno sprejemljivejše od uživanja drugih psihoaktivnih substanc.

Hipoteza 7: Pri populaciji nad 30 let je kultura pitja vina na višji ravni kot pri mlajših.

Hipoteza 8: Zaradi družbene sprejemljivosti uživanja vina (alkohola) je stopnja alkoholizma v Sloveniji visoka.

Hipoteza 9: Vzorci pitja v vsakdanjem življenju so povezani s tradicijo in kulturnimi običaji.

1.3 METODE RAZISKOVANJA

1.3.1 METODA ANKETE

Anketni vprašalnik, ki sem ga sestavila s pomočjo spletne aplikacije 1KA, so reševali dijaki in profesorji Gimnazije Celje - Center ter moji znanci, prijatelji. Anketo sem nasloвила tudi na osebe, ki delujejo na področju gostinstva, turizma, na pridelovalce in poznavalce vina. Na anketo se je odzvalo 477 anketiranih, ustrezno izpolnjena pa sta bila 302 anketna vprašalnika v vseh starostnih skupinah, kar je pripomoglo k raznolikosti odgovorov. Upam, da sem z anonimnostjo pridobila tudi iskrene odgovore.

Sledile so analiza, statistična obdelava in interpretacija pridobljenih podatkov; pri tem sta mi bila v pomoč programa Microsoft Word 2013 ter Microsoft Excel 2013.

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz naslednjih sklopov vprašanj: pogostost in vedenjski vzorci pri uživanju vina (način, s kom, ob katerih priložnostih); dejavniki, ki jih anketirani prepoznajo kot pomembne pri uživanju vina; obredi/dogodki, ki jih anketirani povezujejo z uživanjem vina; strinjanje s trditvami o vplivu vina na našo kulturo; ter demografski del (starost, spol).

Anketni vprašalnik je bil anonimen, vprašanja so bila zaprtega tipa, razen enega, pri katerem so anketirani imeli možnost podati svoj odgovor.

Vprašalnik je del priloge.

1.3.2 ANALIZA VIROV

Pisanje raziskovalne naloge sem začela s prebiranjem strokovne literature. Avtorji strokovne literature so enologi, sociologi, etnologi, zgodovinarji in poznavalci vina, zato sem pri analizi virov imela na voljo širok spekter podatkov, teorij in pristopov k proučevanju tematike raziskovalne naloge. Najbogatejši nabor vedenj in spoznanj pri pisanju teoretičnega dela raziskovalne naloge so bile knjige *Kultura vina na Slovenskem* (avtorja Dušana Terčelja), *Vino, pijača doživetja* (avtorice Slavice Šikovec), *Slovenija vinska dežela* (avtorja Roberta Gorjaka).

Glede na to, da je bilo o kulturi pitja že veliko raziskanega in ugotovljenega, sem se najprej seznanila z obstoječo in dostopno literaturo na to temo. Ugotovila sem, da se podatki in teorije v strokovnih delih v precejšnji meri ponavljajo, sodobnejših ugotovitev in raziskav pa v zapisih ni.

2. TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 O VINU

Najsplošnejša definicija pravi, da je vino alkoholna pijača, ki nastane z vrenjem grozdnega mošta. Evropska unija je leta 1971 sprejela uradno definicijo, ki pravi, da je vino pridelek, dobljen izključno s popolnim ali delnim alkoholnim vrenjem mošta iz svežega ali zdrozganega grozdja plemenitih sort vinske trte *vitis vinifera* (Šikovec 1996, 13).

Osnovna delitev je na sortna vina (pridelana iz posameznih sort, npr. modra frankinja, modri pinot, chardonay, sauvignon, sivi pinot itd.) in zvrsti (fr. Cuvée; mešanice različnih sort). Po barvi se vina ločijo na bela, rdečkasta (rose) in rdeča, po vsebnosti nepovretega sladkorja pa na suha, polsuha, polsladka in sladka vina. Glede na kakovost ločimo namizna oz. deželna, kakovostna in vrhunska vina.

Okus pivcev in izbiro vina dandanes ne določajo le osebne preference, ampak tudi modne smernice. Vino je postalo tudi modni artikel in statusni simbol.

Moderne so lahko vinske sorte (npr. chardonay, sivi pinot, shiraz ...), zvrsti (npr. cviček) ali tip in barva vina (npr. trend lahkih ter svežih vin pri mladih pivcih).

Vinske modne trende so tradicionalno narekovale vodilne vinske dežele (npr. Francija, Italija ...) in jih razširile po svetu. V današnjem času pa je priljubljenost določenega tipa vina mnogokrat povezana z vrednotami, življenjskim slogom in prestižem, ki je značilen za višji družbeni sloj.

2.2 ZGODOVINA VINA

Zgodovina vina je tesno povezana z zgodovino človeštva. Prva alkoholna pijača na svetu je bila neka vrsta vina. V vseh verstvih in kulturah obstajajo miti in pravljice, ki govorijo o začetkih vinogradništva ter jih skušajo pojasniti. Pogosto je prikazano kot darilo bogov ljudem, kar naj bi dokazovalo njihovo dobroto. V zgodovinskih pripovedih se povzdiguje veličasten in dobrodejen učinek vina. V mitih je prisotno tudi veliko opozoril o škodljivih učinkih vina pri prekomernem uživanju.

Iz legend izhaja še danes veljavna značilnost vina, da je vino za zdravje in počutje koristna pijača, dokler ne prekoračimo praga, ko postane vino strup, ki osmeši in naredi za norca vsakogar, tudi velikega misleca. V Mezopotamiji je bil pisni znak za vino in življenje enak. Egipčanom je bilo vino sveta pijača, ki so jo darovali bogu rodovitnosti Ozirisu. Grozd je bil simbol zdravja in življenjske moči. V antiki so vino častno darovali namesto živali. Grški pesnik Homer omenja obilno pitje vina ob slovesu umrlega. Vino je bilo prisotno tudi pri pogrebnih obredih v Egiptu. V grob faraona Tutankamona so položili 36 glinenih vrčev z vinom. Sklepamo lahko, da so že takrat poznali več sort vina. Vino je bilo pijača bogov, pijanost pa je veljala za dokaz čaščenja boga. V stari Grčiji je bilo vinogradništvo zelo razširjeno od 16. do 12. stol. pr. n. š.. Grki so uživali vino redno in zmerno. Navadno so ga redčili z vodo. Grki naj bi imeli posebno veselje do starih vin. Za zajtrk so namakali kruh v nerazredčeno vino. Razredčenega niso nikoli pili ob hrani, ampak samostojno. Grški zdravnik Hipokrat je dobro poznal zdravilni učinek vina, saj ga je močno razredčenega priporočal celo otrokom. Hkrati je dejal, da je vino "zdravilo, poživilo, strup". Vsak naj pije toliko, kolikor ga lahko "nosi", pomembno je le, da vino ne nosi človeka. Vse od starih Grkov in Rimljanov se je ohranilo nazdravljanje z vinom. Grški bog vina Dioniz naj bi bil tisti, ki je Grke učil o vinski kulturi. Njegov kult izhaja iz mistične predstave, da se v vinu predstavlja sam bog. Kdor pije vino, zaužije boga, ki ga osvobodi, odpre pot v nadzemno življenje in ga popelje v ekstazo. Grki so prenašali kulturo pitja in pridelovanja vina tudi v druge dežele. Poleg gojenja vinske trte so širili tudi kulturo pitja vina. Tudi na območju naše države je bilo vinogradništvo znano že v predrimski dobi.

V zgodnjem Rimu je bilo vino velika redkost; moški so smeli piti šele po 35. letu starosti, ženske pa sploh ne. Romulus, ustanovitelj Rima, je izdal zakon, po katerem

so prekršek kaznovali celo s smrtno kaznijo. Državnik Mark Poncij Cato (234–146 pr. n. š.) je dovolil moškim, da so lahko s poljubom preverili ženske, ali so se pregrešile glede pitja vina. Rimljani so več pili po obedu kot med njim. V Rimu si je vino utrla pot na dvor. S širitvijo rimskega imperija sta se močno razmahnila vinogradništvo in vinarstvo. Pojavile so se številne strokovne knjige, med njimi so zlasti znane Palladijeve knjige "De agricultura" s konca 4. stol., ki so dajale številne, še zdaj veljavne napotke o trti, vinogradništvu in kletarstvu (npr. vrenje in skladiščenje v glinastih vrčih – amforah, zamašek iz plute ali lesa, pokrit s plastjo olja za zaščito pred zrakom ...). Poleti so vino hladili s snegom in ledom. Človek, ki je skrbel za pravilno pitje in nadzoroval zdravice, se je imenoval magister bibendi ali mojster pitja. Imel je pravico izreči zdravico in tudi kazen, če je kdo vino popil ali pa ga ni popil pri zdravici. Omejitev pri pitju je veljala le za vojake v službi. Iz Rima izvira tudi znameniti rek "In vino veritas" (v vinu je resnica), ki se je ohranil vse do danes.

Stari Grki so že poznali praznik trgatve, njegov začetek pa se pripisuje rimskemu cesarju Gaju Cezarju Germaniku, imenovanemu Kaligula (37–40). Praznovanje trgatve v Rimu je trajalo 30 dni, vse do 6. stol.

Biblija omenja vino okoli 500-krat. Iz omemb je mogoče razbrati, da je vino namenjeno za dobro človeka, saj mu olajša žalost, razveseli srce in dušo ter vzbudi upanje v boljše, lepše čase.

Vino je bilo eden od osnovnih elementov oblikovanja zahodne evropske civilizacije, pomenilo je pijačo, hrano in zdravilo ter je imelo pomembno gospodarsko vlogo in simbolni pomen.

2.3 SIMBOLIKA VINA

Vino je obredna pijača in nosilec simbolnega pomena. Še dandanes se uporablja pri različnih verskih in posvetnih obredih. Predstavlja njihov pomemben element; lahko simbolizira boga, obilje oz. blagostanje, moč in zdravje ipd. Lahko pa je obred že samo pitje vina; vino namreč lahko simbolizira konec obveznosti in začetek prostega časa, lahko je substanca za razvajanje čutov ali eden od načinov za navezovanje in/ali krepitev vezi med ljudmi. Tako pitje vina se praviloma odvija po bolj ali manj

ustaljenih postopkih oz. nizih opravil, torej gre za obredno pitje (Heath 2000 v Bordon 2009).

Simbolni pomen vina v slovenski kulturi in narodni zavesti je velik tudi danes. V simbolnem smislu je narod združilo v Zdravljici in postalo pomemben element narodne identitete, prepoznavnosti, kulturne dediščine ter tradicije. Vina ne moremo uvrstiti zgolj med kmetijske pridelke ali pa samo med alkohol, saj je močno vpeto v našo civilizacijo.

2.4 VINSKA KULTURA IN POMEN VINA V SLOVENIJI

Vinska kultura je del človeške kulture, ki je povezana s predelovanjem, trženjem in uživanjem vina. Razvila se je predvsem v tradicionalno vinskih državah, kjer je vino prisotno pri vseh posameznikovih pomembnih življenjskih odločitvah, pa tudi v vsakdanjiku. Danes je pijača, ki jo znanstveno lahko obravnavamo z več vidikov – kot družabno pijačo, ki lahko dopolni hrano, lahko pa ga obravnavamo tudi kot samostojno hranilo. Deluje kot rahlo poživilo in v zmernih količinah ugodno vpliva na psihofizično počutje ter zdravje. V vinu so odkrili že preko tisoč snovi, ki pri zmernem uživanju blagodejno vplivajo na zdravje. Vinska kultura v Sloveniji se je izoblikovala na podlagi izjemnih geografskih danosti naše dežele, ki omogočajo gojenje vinske trte in pridelavo vina.

Vino je družabna pijača. Ob kozarcu dobrega vina se družimo, izmenjujemo mnenja, zabavamo, sklepamo posle, otvarjamo zgradbe in prireditve ter obeležujemo velike dosežke in pomembne dogodke. Ljubitelji vina se združujejo v klube in društva, spoznavajo vinorodne okoliše, vinske kleti ter kulturo uživanja vina, se izobražujejo in promovirajo ter širijo vinsko kulturo.

Poleg simbolnega pomena pa je vino bilo, je in bo pomembna kmetijska oz. gospodarska dejavnost. Kot tako daje možnost za ohranjanje kulturne krajine, je vir ekonomske stabilnosti podeželskega prostora, pomaga ohranяти tradicijo in ponuja priložnosti za razvoj ter inovacije.

Vinska kultura je živ element sodobnega življenja. V Sloveniji so se v devetdesetih letih prejšnjega stoletja pričela pojavljati številna strokovna združenja in ljubiteljska društva, ki stremijo k izboljšanju poznavanja vin ter kulture pitja vina. V Sloveniji delujejo tudi klubi zaprtega tipa, ki svoje člane sprejemajo le po priporočilu o

Kultura pitja vina

zaslugah pri širjenju kulture pitja vina in ki na posebne ritualne načine častijo vino (npr. Evropski red vitezov vina). Dejaven je projekt Vinska kraljica Slovenije, ki so se mu skozi leta pridružile številne lokalne vinske kraljice in s katerim promovirajo slovenska vina, vinogradništvo ter slovenske vinorodne dežele. Vinska kraljica Slovenije v domovini in svetu predstavlja slovenski turizem ter slovensko kulturno dediščino. Širi kulturo pridelovanja, negovanja in kulturnega uživanja vina.

Pogosta in dobro obiskana so vinska izobraževanja, ki skrbijo za razvoj pivske kulture in urijo slušatelje v poznavanju slovenskih ter svetovnih vin. Nenazadnje pa imamo v Sloveniji tudi vinske ceste z nekdanjo dolgoletno povezanostjo s trgovino z vinom, danes pa s turistično ponudbo. V zadnjih letih je v Sloveniji moč obiskati številne vinske prireditve – vinske sejme, festivale salone, ki privabljajo širok krog ljudi. Vino je nenazadnje tudi statusni simbol.

Vino je za Slovence del vsakdanjika. Po porabi smo v samem svetovnem vrhu, saj ga prebivalec letno povprečno popije 40 litrov.

Vinska kultura je del splošne kulture. Je način življenja ob vinu in z vinom. Je poznavanje, razumevanje, spoštovanje in čaščenje vina. Vino je pijača, ki jo pijemo ob določenem obredu; najprej ga opazujemo, vonjamo, poskušamo. Kulturno piti vino pomeni vino spoštovati. V vsakdanjem življenju je vino pomembna pijača, kar velja tudi za ves poslovni svet. Da bi vino kulturno uživali, moramo izbrati tudi prave kozarce in s tem vinu omogočiti, da v pravem kozarcu izda vse svoje lastnosti. Ob tem ne smemo pozabiti na temperaturo, ki skrbi, da je vino optimalno za uživanje in doživljanje. Zelo pomembno je tudi, da vino in jedi pravilno združimo.

Vinska kultura je del človeške kulture, ki je povezana s predelovanjem, trženjem in uživanjem vina. Razvila se je predvsem v tradicionalno vinskih državah, kjer je vino prisotno pri vseh pomembnih posameznikovih odločitvah v življenju, pa tudi v vsakdanjiku. Čeprav je Slovenija tradicionalno vinogradniška država, pa smo v preteklih letih velikokrat slišali, da je kultura pitja pri nas na precej nizki ravni. Vse preveč ljudi namreč vino najprej poveže z alkoholizmom, kar je posledica tega, da premalo vemo o vinu in o kulturnem pitju.

Poznavanje pravil kulture uživanja vina, pestrejši izbor hrane in pijače ter možnost vinsko kulturo vnašati v vsakdanje življenje in dostopnost večjemu številu ljudi iz različnih slojev prispevajo k dvigu pivske kulture. Dvig kulturne ravni pitja vina do

zmerne, prijetne, doživete in predvsem zdrave uporabe lahko dosežemo, če o vinu vemo več kot le to, da je prijetna alkoholna pijača.

2.5 UŽIVANJE VINA – DRUŽBENI VIDIK

V vsaki kulturi je pitje alkohola omejeno z večinoma neformalnimi normami; kdo lahko pije, koliko, kaj, kdaj, kje in s kom, na kakšen način ter s kakšnim namenom. Pravila se med kulturami zelo razlikujejo. Z (ne)formalnimi pravili se omejuje pitje alkohola.

Naši predniki so pili ne le v družbi, pili so celo iz istega kozarca. V sodobnem svetu vino ostaja družabna substanca, pitje pa v skoraj vseh kulturah vključuje delitev in izmenjavo pijače z drugimi, zato je samotno pitje skoraj povsod ovrednoteno negativno ter kot nezaželeno. (Bordon, 2009)

Vsem sodobnim kulturam so skupne določene omejitve pitja za mladoletnike, čeprav se od kulture do kulture lahko precej razlikujejo; ponekod je družbeno sprejemljivo, da otroku damo piti razredčeno vino, drugod pa je družbeno nesprejemljivo ali celo moralno sporno že pitje odraslih v pričo otrok (Bordon, 2009)

Raziskave kažejo, in v večini zahodnih kultur velja, da je vino sprejeto kot pijača, ki se pije večinoma ob hrani, na pogostitvah, ob kulturnih dogodkih itd. Za posebne priložnosti in slavlja se praviloma odločamo za penine. Kot smo že omenili, je lahko vino oz. njegov izbor pokazatelj družbenega statusa. Drago vino prestižnega pridelovalca ali arhivska steklenica posebnega letnika je sredstvo za razlikovanje družbenega statusa posameznika. Z izbiro pijače – vina – lahko pokažemo tudi pripadnost določeni družbeni skupini, ki ji ali ji želimo pripadati (npr. narodnostna, generacijska skupina, spol, razred, sloj, subkultura, pripadnost vrednotam, življenjskemu stilu; npr. cviček – Dolenjska – Dolenjci).

Razlike pri izbiri obstajajo tudi na podlagi spola. Slajša, lažja, rosé vina pogosteje pripisujemo ženskam, suha, močnejša, polnejša vina pa moškim.

Vino je pomemben označevalec mejnikov v življenju posameznika in družbe. Neformalna sprejemljivost njegovega uživanja je večja po koncu delovnika, ob vikendih in v času dopustov ter praznikov, ko nismo obremenjeni z vsakodnevnimi obveznostmi. Vino je prisotno ob vseh pomembnejših mejnikih človekovega življenja:

Kultura pitja vina

rojstvu, zaključku šolanja, poroki, selitvi, smrti, upokojitvi, pa tudi ob manj pomembnih, a osrečujočih dogodkih – obiskih prijateljev, znancev, sorodnikov, ob rojstnih dnevih, praznikih itd. (Terčelj, 2007).

3 EMPIRIČNI DEL

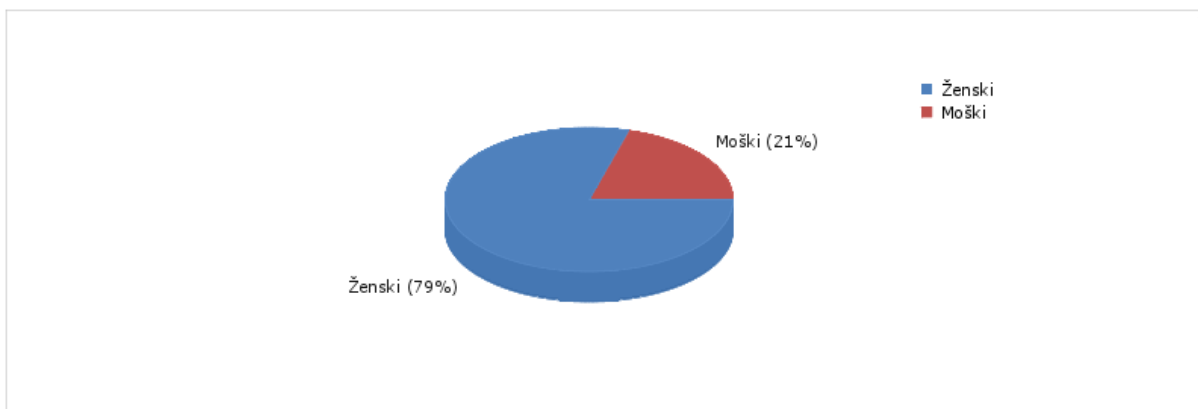
Anketiranje sem izvedla v spletni obliki. Ravnatelj je anketo posredoval dijakom Gimnazije Celje - Center, sama pa svojim prijateljem, znancem in sorodnikom. Anketa je bila dostopna od 23. 2. 2019 do 27. 2. 2019 na spletnem naslovu: <https://www.1ka.si/a/202927&grupa=12310752&preview=on&survey-202927=b59a837b72882d0bbda93db86a66bd9c>. Anketa je sestavljena iz 9 vprašanj, tako zaprtega kot odprtega tipa, in 9 vprašanj, ki se navezujejo na vzorec anketiranih, njihovo starost in spol.

3.1 VZOREC ANKETIRANIH

Anketo je rešilo 317 dijakov, sorodnikov, znancev ... različnega spola in različnih starostnih skupin.

3.2 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

3.2.1 SPOL

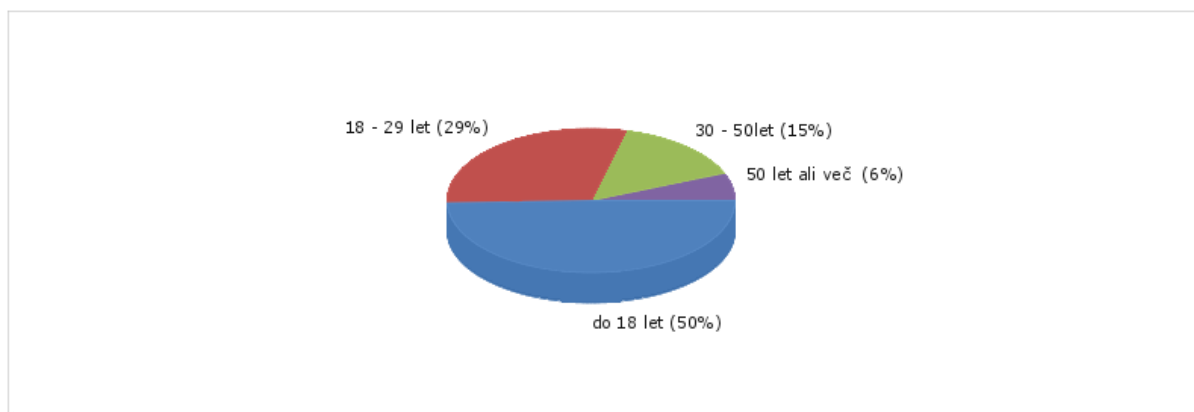
Graf 1: Spol

Anketni vprašalnik je rešilo 252 žensk, kar predstavlja 79 % vseh anketiranih, in 65 moških, kar je 21 % anketiranih.

Kultura pitja vina

3.2.2 STAROST

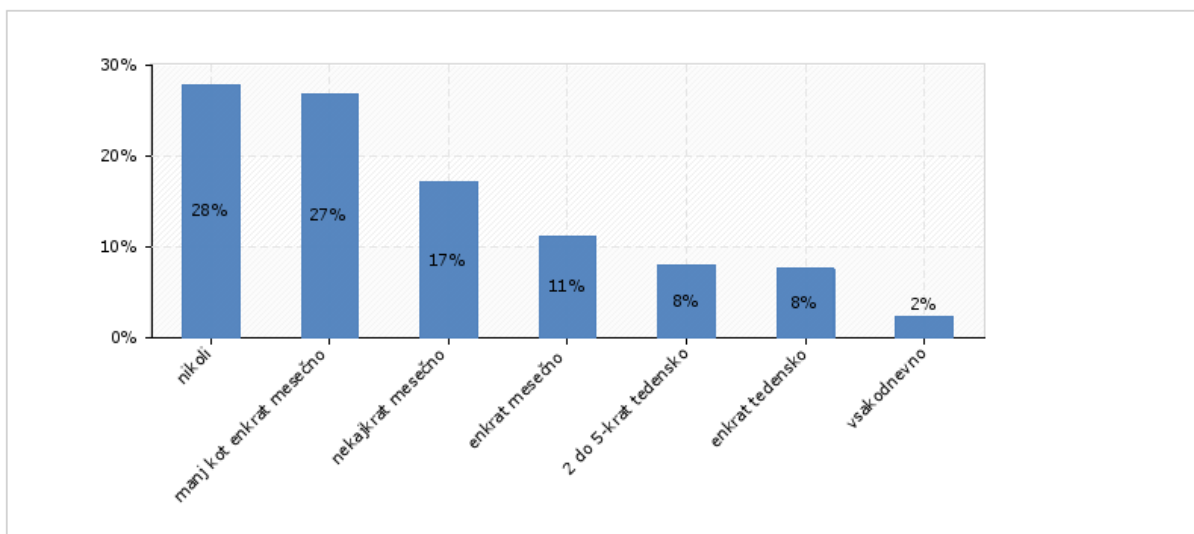

Graf 2: Starost

Vzorec anketiranih sem razdelila v štiri starostne skupine. Največji delež anketiranih spada v najmlajšo starostno skupino – do 18 let – in predstavlja 50 % oz. 157 anketiranih. Anketiranih med 18. in 29. letom starosti je 93 oziroma 29 %. Anketiranih med 30 in 50 letom starosti je 47 oziroma 15 %. Starih 50 let ali več je 20 anketiranih oz. 6 %.

3.3. ANALIZA ODGOVOROV

3.3.1 POGOSTOST UŽIVANJA VINA

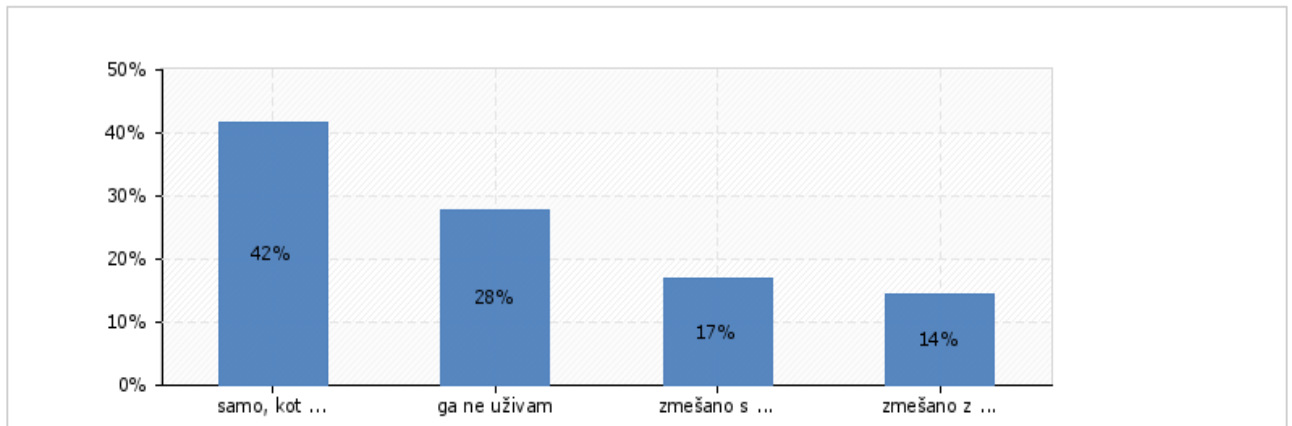

Graf 3: Pogostost uživanja vina

Kultura pitja vina

Na vprašanje »Kako pogosto uživata vino?« je 28 % anketiranih odgovorilo, da nikoli, 27 % pa, da uživajo vino manj kot enkrat mesečno. Nekajkrat mesečno vino uživa 17 % anketiranih, enkrat mesečno pa 11 %. V manjših deležih anketirani uživajo vino 2- do 5-krat tedensko in enkrat tedensko (v obeh primerih 8 %), le 2 % anketiranih pa vino uživa vsakodnevno. Menim, da je visok delež tistih, ki vina nikoli ne uživa ali pa ga uživa manj kot enkrat mesečno, povezan s starostjo anketiranih in s spolom, saj je z vidika družbene sprejemljivosti uživanje vina manj sprejemljivo za mlajše in ženske. Obe družbeni skupini sta v raziskovalnem vzorcu močno zastopani.

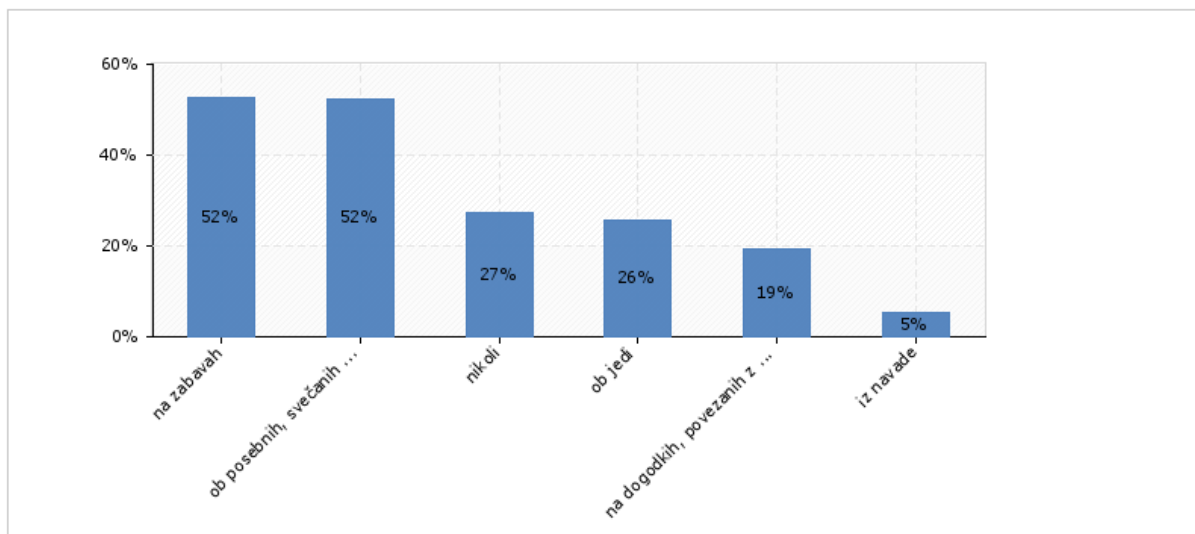
3.3.2 NAČIN UŽIVANJA VINA

Graf 4: Način uživanja vina

Večina anketirancev vino uživa kot samostojno pijačo, in sicer je takšnih 42 %, medtem ko ga 28 % anketirancev sploh ne uživa. Zmešanega z navadno ali gazirano vodo ga pije 13 %, s sokom ali gazirano pijačo pa 17 %. Visok delež anketiranih, ki vino uživa samostojno, kaže, da ga dojemajo kot samostojno pijačo, ki se ji za ohranitev vseh lastnosti ne dodaja drugih pijač.

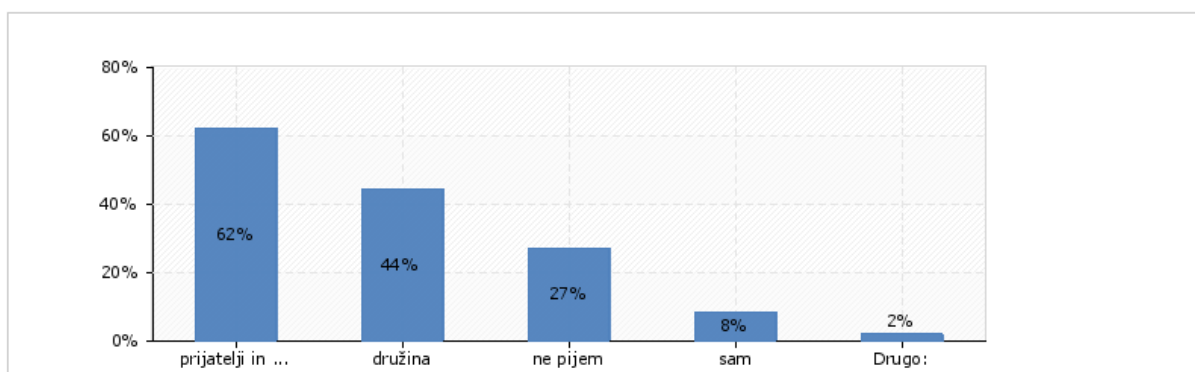
3.3.3 UŽIVANJE VINA OB RAZLIČNIH PRILOŽNOSTIH

Graf 5: Priložnost ob uživanju vina

Pri vprašanju »Ob katerih priložnostih navadno uživate vino?« je bilo možnih več odgovorov. Več kot polovica anketiranih pije vino na zabavah in ob svečanih priložnostih (52 %). Nekoliko manj, nekaj več kot četrtnina anketiranih, uživa vino ob jedi (26 %), 19 % na dogodkih, povezanih z vinom, samo 5 % pa iz navade. 27 % anketiranih ga nikoli ne uživa. Iz odgovorov lahko vidimo, da je uživanje vina povezano z nečim prijetnim in pomembnim v posameznikovem življenju.

3.3.4 DRUŽBA OB UŽIVANJU VINA

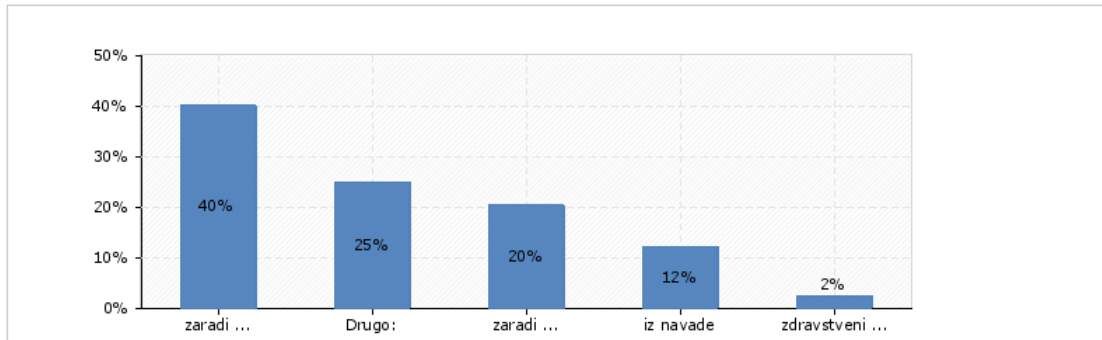

Graf 6: Družba ob uživanju vina

Kultura pitja vina

Večina anketiranih (62 %) navadno pije vino v družbi prijateljev in znancev ali družine (44%). 27% anketiranih ne pije vina. 8 % anketiranih ga navadno pije, ko so sami, 2 % anketirancev pa sta navedla drugo družbo. Odgovori anketiranih nam kažejo, da je vino družabna pijača, ki jo redko pijemo sami.

3.3.5 NAMEN PITJA VINA

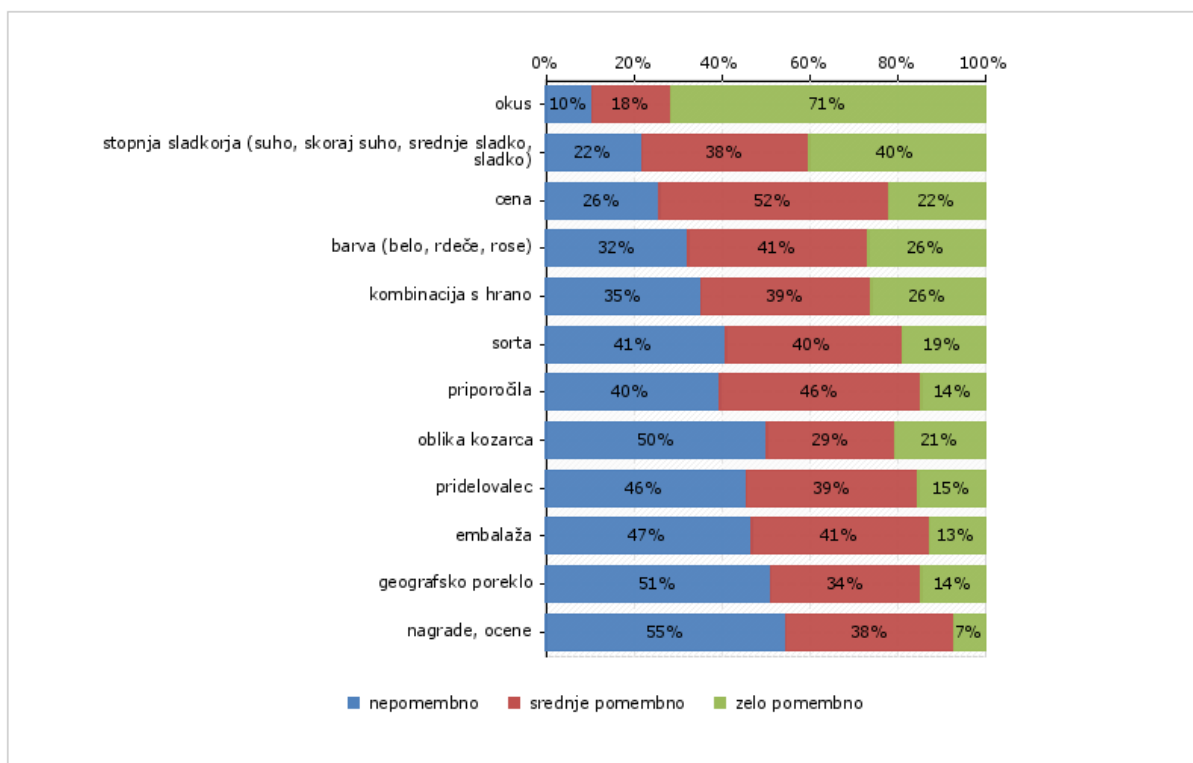

Graf 7: Namen pitja vina

Anketirani ga najpogosteje uživajo zaradi gastronomskih užitkov, saj se je za ta odgovor opredelilo kar 40 % anketiranih. 20 % ga uživa zaradi njegovih psihoaktivnih razlogov, pogost odgovor je bil tudi *drugo* (25 %), pri tem so najpogosteje navedli: »da z njim nazdravimo,« »za žejo« ter »brez posebnega razloga«. Iz navade ga uživa 12 % anketiranih.

Kultura pitja vina

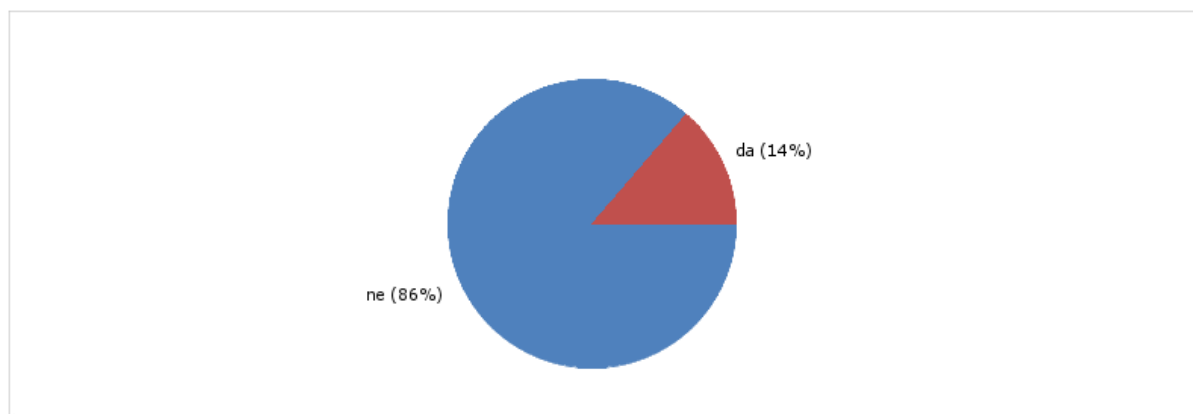
3.3.6 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA IZBOR VINA

Graf 8: Dejavniki, ki vplivajo na izbor vina

Večini anketirancev, kar 71 %, je pri izboru vina zelo pomemben okus, pa tudi stopnja sladkorja, barva in kombinacija s hrano. Manj pogosto se pri izboru odločajo na podlagi embalaže, pridelovalca, geografskega porekla in prejetih nagrad ter ocen.

3.3.7 PREBIRANJE LITERATURE O VINU

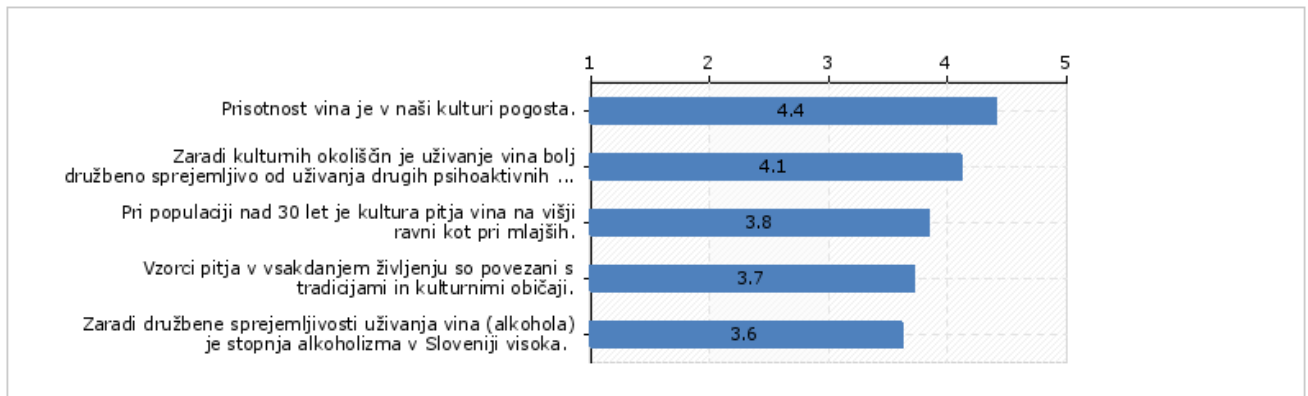
Graf 9 : Prebiranje literature

Večina anketiranih, 86 %, ne prebira literature in člankov o vinu ter ne gleda tematskih oddaj, 14 % anketiranih pa na tak način širi svoje vedenje o vinu.

3.3.8 PRAZNIKI/OBIČAJI /OBREDI, KI VKLJUČUJEJO VINO

Vprašanje »Naštejte čim več praznikov/običajev/obredov, ki vključujejo vino.« je bilo odprtega tipa. Anketiranci so kot najpogosteje navedli martinovo oziroma martinovanje, sledili so mu božič, mašniško darovanje in praznovanja osebnih jubilejev ter življenjskih prelomnic (rojstni dnevi, poroka, krst ...). Odgovori ponovno kažejo, da anketirani uživanje vina močno povezujejo s tradicijo, običaji, prazniki ter pomembnimi dogodki v posameznikovem življenju.

3.3.9 STRINANJE S TRDITVAMI O VINU

Graf 10: Strinjanje s trditvami o vinu

Anketiranim sem zastavila tudi vprašanja, pri katerih sem jih spraševala, v kolikšni meri se strinjajo s postavljenimi trditvami, pri čemer odgovor 1 pomeni, da se s trditvijo sploh ne strinjajo, in odgovor 5, da se s trditvijo povsem strinjajo. Predstavljeno je povprečje vseh podanih odgovorov.

Anketiranci se s trditvijo: »Prisotnost vina v naši kulturi je pogosta.« na lestvici od 1 do pet povprečno strinjajo z oceno 4.4, s trditvijo »Zaradi kulturnih okoliščin je uživanje vina družbeno sprejemljivejše od uživanja drugih psihoaktivnih substanc.« pa 4.1. Nekoliko manj se anketiranci strinjajo, da je »Pri populaciji nad 30 let je kultura pitja vina na višji ravni kot pri mlajših.« (ocena 3.8) ter da so »Vzorci pitja v vsakdanjem življenju povezani s tradicijami in kulturnimi običaji.« (ocena 3.7). S trditvijo »Zaradi družbene sprejemljivosti uživanja vina (alkohola) je stopnja alkoholizma v Sloveniji visoka.« se anketirani strinjajo s povprečno oceno 3.6.

4. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

4.1 RAZPRAVA

4.1.1 HIPOTEZA 1

Večina uživa vino nekajkrat mesečno

Hipotezo lahko delno potrdim, saj sta najpogostejša odgovora »manj kot enkrat mesečno« (27 %) in »nikoli« (28 %), vendar pa je odgovor »nekajkrat mesečno« na tretjem mestu po pogostosti in tudi delež je precej visok (17 %). Menim, da bi pri drugačni starostni strukturi anketiranih hipotezo lahko potrdila, saj je bil pri vzorcu anketiranih delež tistih, ki vina ne uživajo, razmeroma visok. Predvidevam, da je v celotni populaciji delež tistih, ki vina ne uživajo, nižji kot v moji raziskavi.

HIPOTEZO SEM DELNO POTRDILA.

4.1.2 HIPOTEZA 2

Na izbiro vina vplivajo predvsem okus, stopnja sladkorja in barva.

Hipotezo lahko potrdim, saj je okus zelo pomemben 71 % anketirancev, stopnja sladkorja (suho, skoraj suho, srednje sladko, sladko) je zelo pomembna 40 % anketirancev, barva vina (belo, rdeče, rose) pa 26 % anketiranim.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.1.3 HIPOTEZA 3

Vino se največkrat uživa ob svečanih priložnostih.

Hipotezo lahko potrdim, saj se je za odgovor, da vino uživajo »ob posebnih, svečanih priložnostih« odločilo več kot polovica, kar 52 % anketiranih.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.1.4 HIPOTEZA 4

Praznik, ki se najpogosteje povezuje z uživanjem vina, je martinovo.

Hipotezo lahko potrdim, saj je ta odgovor navedlo 115 anketirancev in je tako najpogostejši odgovor pri tem vprašanju.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.1.5 HIPOTEZA 5

V naši kulturi je vino pogosto prisotno.

Trditev so anketiranci ocenjevali na lestvici od 1 do 5.

Povprečna ocena je bila 4,4, torej se z njo anketiranci v veliki meri strinjajo.

Z oceno 5 (»se zelo strinjam«) jo je označilo kar 175 anketirancev oziroma 57 %.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.1.6 HIPOTEZA 6

Zaradi kulturnih okoliščin je uživanje vina družbeno sprejemljivejše od uživanja drugih psihoaktivnih substanc.

Trditev so anketiranci ocenjevali na lestvici od 1 do 5.

Povprečna ocena je bila 4,1, torej se z njo anketiranci v veliki meri strinjajo. Z oceno 5 (»se zelo strinjam«) jo je označilo kar 129 anketirancev oziroma 43 %.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.1.7 HIPOTEZA 7

Pri populaciji nad 30 let je kultura pitja vina na višji ravni kot pri mlajših.

Trditev so anketiranci ocenjevali na lestvici od 1 do 5.

Povprečna ocena je bila 3,8, torej se z njo anketiranci v veliki meri strinjajo. Z oceno 5 (»se zelo strinjam«) jo je označilo 98 anketirancev oziroma 33 %.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.1.8 HIPOTEZA 8

Zaradi družbene sprejemljivosti uživanja vina (alkohola) je stopnja alkoholizma v Sloveniji visoka.

Trditev so anketiranci ocenjevali na lestvici od 1 do 5.

Kultura pitja vina

Povprečna ocena je bila 3,6, torej se z njo anketiranci v veliki meri strinjajo. Najpogostejši odgovor je bila ocena 4, ki ga je izbralo 99 anketirancev oziroma 33 %.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.1.9 HIPOTEZA 9

Vzorci pitja v vsakdanjem življenju so povezani s tradicijo in kulturnimi običaji.

Trditev so anketiranci ocenjevali na lestvici od 1 do 5.

Povprečna ocena je bila 3,7, torej se z njo anketiranci v veliki meri strinjajo. Najpogostejši odgovor je bila ocena 4, ki ga je izbralo 112 anketirancev oziroma 38 %.

HIPOTEZO SEM POTRDILA.

4.2 ZAKLJUČEK

V svoji raziskovalni nalogi sem želela preučiti kulturo pitja vina v Sloveniji pri različnih starostnih skupinah.

Najprej sem teoretično predstavila vino, njegovo zgodovino, simboliko, opisala vinsko kulturo in pomen vina v Sloveniji ter družbeni vidik uživanja vina.

Empirični del sem opravila z metodo anketiranja dijakov svoje gimnazije, svojih prijateljev, znancev in sorodnikov. Za lažje raziskovanje sem si že pred začetkom raziskovanja postavila devet hipotez, ki sem jih na podlagi rezultatov ankete potrdila oziroma ovrgla. Zanimalo me je, kako pogosto anketiranci uživajo vino, kaj najbolj vpliva na njegov izbor (predpostavila sem, da je to okus, stopnja sladkorja in barva), ob katerih priložnostih ga uživajo in do katere mere se strinjajo s trditvami: »Prisotnost vina je v naši kulturi je pogosta.«, »Zaradi kulturnih okoliščin je uživanje vina družbeno sprejemljivejše od uživanja drugih psihoaktivnih substanc.«, »Pri populaciji nad 30 let je kultura pitja vina na višji ravni kot pri mlajših.«, »Zaradi družbene sprejemljivosti uživanja vina (alkohola) je stopnja alkoholizma v Sloveniji visoka.« ter »Vzorci pitja v vsakdanjem življenju so povezani s tradicijo in kulturnimi običaji.«.

Od devetih hipotez, ki sem si jih postavila, sem jih v celoti potrdila osem, eno pa sem potrdila delno, in sicer hipotezo, da večina anketirancev uživa vino nekajkrat mesečno. Rezultati so pokazali, da večina vino uživa manj kot enkrat mesečno. Predvidevam, da je do delne potrditve hipoteze prišlo zaradi starostne strukture anketirancev, saj je skoraj polovica mlajša od 18 let. Hipoteze nisem v celoti ovrgla, ker je odgovor »nekajkrat mesečno« tretji najpogostejši.

Menim, da bi se dalo raziskovalno nalogo nadgraditi z enakomernejšim vzorcem po starostnih skupinah in po spolu ter z raziskavanjem povezav med različnimi spremenljivkami, saj sem pri teoretičnem delu svoje raziskave zasledila tudi zanimiva izhodišča o vplivu spola na uživanje vina oz. alkohola na splošno.

Med nastajanjem raziskovalne naloge sem prišla do veliko novih, predvsem teoretičnih spoznanj in izvedela veliko novega o zgodovini vina. Kljub laičnemu poznavanju področja raziskave me je presenetila izrazita vloga vina in njegov pomen v različnih obdobjih ter kulturnih okoljih, tudi v slovenskem prostoru. Odkrila sem,

Kultura pitja vina

kako velik pomen ima vino v slovenski kulturni dediščini in v sedanjosti. Prav tako je raziskava pokazala, da vino ne predstavlja zgolj pijače, sredstva za opijanje, ampak je njegovo uživanje bolj povezano s tradicionalnimi običaji, počastitvijo pomembnih prelomnic itd. Na podlagi raziskave lahko trdim, da so mnogi stereotipi o navadah in kulturi pitja vina pri nas v veliki meri resnični.

Bolj zaskrbljujoč je visok delež odgovorov, ko so anketirani navedli, da vino pijejo sami in vsak dan, saj menim, da je to vzorec obnašanja, ki vodi v tvegano in škodljivo pitje. To pa ima velike zdravstvene in socialne posledice, ne samo za pivca, ampak tudi njegovo družino in družbo kot celoto.

5 VIRI

5.1 SPLETNI VIRI

Kultura uživanja vina v Sloveniji (online). 2009. Fakulteta za družbene vede. (Citirano 26. feb. 2019; 17.35). Dostopno na spletnem naslovu <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/bordon-mojca.pdf>

5.2 KNJIŽNI VIRI

- ŠIKOVEC, Slavica. 1996. Vino, pijača doživetja. Ljubljana: Kmečki glas.
- GORJAK, Robert. 2017. Slovenija vinska dežela. Mengeš: Sandra Bohinec Gorjak s.p.
- Wine & Spirit Education Trust. 2014. Vina in žgane pijač onkraj etikete. London: Wine & Spirit Education Trust
- TERČELJ, Dušan. 2007. Kultura vina na Slovenskem. Ptuj: Tovarna tradicij

6 PRILOGA

Priloga 1: Spletna anketa

KULTURA PITJA VINA

Pozdravljeni! Sem Eva Zala Kobal, dijakinja 4. letnika Gimnazije Celje - Center. Pri projektu Mladi za Celje izdelujem raziskovalno nalogo z naslovom Kultura pitja vina. Že v naprej se vam zahvaljujem za reševanje anketnega vprašalnika.

1. Kako pogosto uživate vino?

- vsakodnevno
- 2- do 5-krat tedensko
- enkrat tedensko
- nekajkrat mesečno
- enkrat mesečno
- manj kot enkrat mesečno
- nikoli

2. Kako oz. s čim navadno uživate vino?

- samo, kot samostojno pijačo
- zmešano z navadno ali gazirano vodo
- zmešano s sokom ali gazirano pijačo
- ga ne uživam
-

3. Ob kakšnih priložnostih uživate vino? Možnih je več odgovorov.

- ob jedi
- ob posebnih, svečanih priložnostih
- na zabavah
- na dogodkih, povezanih z vinom
- iz navade
- nikoli

Kultura pitja vina

4. S kom navadno pijete vino? Možnih je več odgovorov.

- sam
- z družino
- s prijatelji in znanci
- ne pijem
- drugo:

5. S kakšnim namenom navadno pijete vino?

- zaradi gastronomskih užitkov
- zaradi njegovih psihoaktivnih učinkov
- zaradi zdravstvenih razlogov
- iz navade
- Drugo:

6. Kako pomembne so vam ob uživanju vina naslednje stvari:

	nepomembno	srednje pomembno	zelo pomembno
okus			
stopnja sladkorja (suho, skoraj suho, srednje sladko, sladko)			
barva (rdeča, bela, rose)			
sorta			
cena			
embalaža			

Kultura pitja vina

pridelovalec			
geografsko poreklo			
priporočila			
nagrade, ocena			
oblika kozarca			
kombinacija s hrano			

7. Ali prebirate članke/literaturo o vinski tematiki?

- da
- ne

8. Naštejte čim več praznikov/običajev/obredov, ki vključujejo vino.

9. Do katere mere se strinjate z naslednjimi trditvami (1- pomeni, da se sploh ne strinjate; 5 - pomeni, da se zelo strinjate):

	1	2	3	4	5
Prisotnost vina je v naši kulturi pogosta.					
Zaradi kulturnih okoliščin je uživanje vina družbeno sprejemljivejše od uživanja drugih psihoaktivnih substanc.					
Pri populaciji nad 30 let je kultura pitja vina na višji ravni kot pri mlajših.					
Zaradi družbene sprejemljivosti uživanja vina (alkohola) je					

Kultura pitja vina

stopnja alkoholizma v Sloveniji visoka.					
Vzorci pitja v vsakdanjem življenju so povezani s tradicijo in kulturnimi običaji.					

10. Spol:

- Moški
- Ženski

11. V katero starostno skupino spadate?

- do 18 let
- 18–29 let
- 30–50 let
- 50 let ali več

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala za sodelovanje.